

9.02.23

czwartek, godz. 19.00
NFM, Sala Kameralna

Rapsodie espagnole

Książek Piano Duo

Agnieszka Zahaczewska-Książek – fortepian

Krzysztof Książek – fortepian

Program:

Maurice Ravel (1875–1937)

Rapsodie espagnole na dwa fortepiany [14']

I. *Prélude à la nuit*

II. *Malagueña*

III. *Habanera*

IV. *Feria*

Fryderyk Chopin (1810–1849)

Rondo C-dur na dwa fortepiany op. 73 [9']

Aleksander Tansman (1897–1986)

La grande ville na dwa fortepiany [13']

I. *La rue*

II. *Cité ouvrière*

III. *Dancing*

Johannes Brahms (1833–1897)

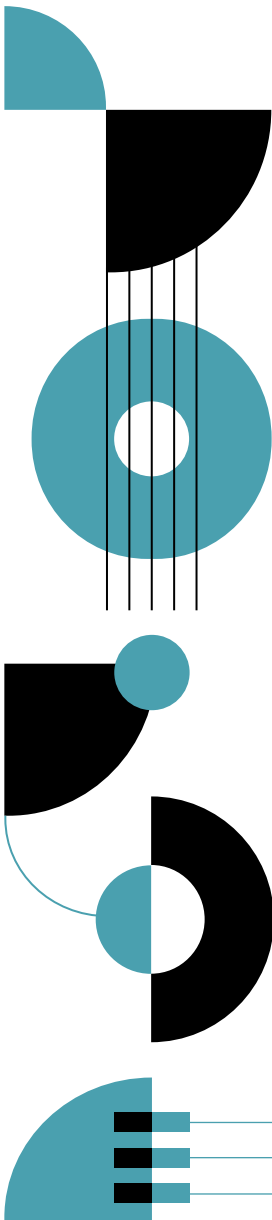
Sonata f-moll na dwa fortepiany op. 34 bis [40']

I. *Allegro non troppo*

II. *Andante, un poco adagio*

III. *Scherzo: Allegro*

IV. *Finale: Poco sostenuto – Allegro non troppo – Presto, non troppo*

Książek Piano Duo, czyli Krzysztof Książek i Agnieszka Zahaczewska-Książek, wystąpi w Narodowym Forum Muzyki po raz pierwszy. W programie znajdują się dwie kompozycje reprezentujące epokę romantyzmu, a także dwa dzieła stworzone już w XX wieku.

Pierwszym utworem w programie koncertu jest *Rapsodia hiszpańska* Maurice'a Ravela. Jest to jeden z wielu utworów tego twórcy inspirowanych kulturą Półwyspu Iberyjskiego. Do pozostałych należą m.in. słynne *Bolero*, jednoaktowa opera komiczna *L'heure espagnole* (*Godzina hiszpańska*) czy późny cykl pieśni *Don Quichotte à Dulcinée*. Fascynację Hiszpanią tłumaczy pochodzenie twórcy. Jego matka, Marie z domu Delouart, była Baskijką wychowaną w Madrycie. Sam kompozytor przyszedł na świat w Ciboure, małej, liczącej obecnie niewiele ponad sześć tysięcy mieszkańców miejscowości, położonej nad Zatoką Biskajską, niecałe dwadzieścia kilometrów od granicy z Hiszpanią. Rodzina Ravelów spędziła tam po narodzinach Maurice'a zaledwie trzy miesiące, potem zaś przeniósł się do Paryża. Do najwcześniejszych wspomnień muzycznych przyszłego kompozytora należały hiszpańskie pieśni ludowe śpiewane przez matkę, do której był niezwykle przywiązany. Czteroczęściowa *Rapsodia hiszpańska* powstawała etapami. W 1895 roku Ravel napisał *Habanerę* na dwa fortepiany, która stała się trzecim ogniwem dzieła. Reszta części w wersji na dwa fortepiany została ukończona w październiku 1907 roku, natomiast w marcu następnego roku twórca ukończył cieszącą się dużym powodzeniem wersję przeznaczoną na orkiestrę. Najbardziej charakterystycznym elementem pierwszego ogniwa, cichego, eterycznego i zmysłowego *Preludium do nocy*, jest powtarzany bezustannie opadający motyw złożony z dźwięków f, e, d i cis. Dwie następne części to stylizacje tańców hiszpańskich. W *Malagueña* Ravel nawiązał do muzyki w stylu flamenco wykonywanej w okolicach Malagi. *Habanera* to stylizacja popularnego w Hiszpanii tańca kubańskiego utrzymanego w umiarkowanym tempie i metrum 2/4. Nazwa oznacza po hiszpańsku „pochodząca z Hawany”. Rapsodię wieńczy utrzymana w szybkim tempie i jasnej kolorystyce część zatytułowana *Feria* (*Święto*).

Rondo C-dur op. 73 Fryderyka Chopina należy do rzadko wykonywanych dzieł tego kompozytora. Powstało w 1828 roku, a zatem jeszcze w Warszawie. To właśnie od pisania rond (a także polonezów i wariacji) zaczynała się nauka kompozycji u Józefa Elsnera. Chopin nie zdecydował się na opublikowanie *Ronda C-dur*, a wydane ono zostało dopiero w 1855 roku, już po śmierci artysty. Jest to kompozycja efektowna, utrzymana w błyskotliwym, wirtuozowskim stylu *brillant*, w jakim komponowali w pierwszych dekadach XIX wieku Johann Nepomuk Hummel czy Carl Maria von Weber. Dzieło to wskazuje jasno, że Chopin opanował już wówczas formę zaczerp-

nięta z twórczości klasyków wiedeńskich – Haydna, Mozarta i Beethovena. Niektórzy badacze uważają, że tęskna melodia w tonacji molowej, pojawiająca się w kuletach, zdradza pochodzenie żydowskie.

Urodzony w Łodzi w rodzinie żydowskiej Aleksander Tansman był prawdziwym obywatelem świata. Nie znalazłszy uznania w oczach konserwatywnej polskiej krytyki, w 1919 roku wyjechał do Paryża, gdzie jego utrzymane w neoklasycznym stylu kompozycje spotkały się z wielkim uznaniem. Zaprzyjaźnił się z wybitnymi kompozytorami (m.in. z Ravelem), odbywał także jako pianista trasy koncertowe po całym świecie. W Stanach Zjednoczonych poznał Charliego Chaplina, z którym zaprzyjaźnił się i któremu zadedykował *II Koncert fortepianowy*. Jego dziełami interesowali się najwybitniejsi dyrygenci, tacy jak Arturo Toscanini, Leopold Stokowski czy Siergiej Kusewicki. Tansman przy każdej okazji podkreślał swoje polskie pochodzenie i często nawiązywał w swoich dziełach zarówno do polskiej, jak i żydowskiej tradycji muzycznej. Balet *La grande ville* (*Wielkie miasto*) powstał w 1935 roku. Składa się z trzech ogniw – *La rue* (*Ulica*), *Cité ouvrière* (*Miasto pracy*) i *Dancing*. To muzyka pełna uroku, a jej zawadiacki sznyt zwiększają jeszcze bardzo wyraźne nawiązania do jazzu. Dla współczesnej publiczności są one czymś oczywistym, ale musimy pamiętać, że muzyka ta powstała w czasach, w których tego typu stylizacje muzyki popularnej spotykały się z ostrymi protestami konserwatywnej części publiczności!

Koncert zwiędzy wykonanie monumentalnej *Sonaty f-moll* op. 34 bis Johanna Brahmsa. Historia tego dzieła jest dość skomplikowana. W 1862 roku powstał kwintet smyczkowy przeznaczony na dwoje skrzypiec, altówkę i dwie wiolonczele. Brahms jednak nie był zadowolony z tej kompozycji i zniszczył ją. Zanim to jednak zrobił, opracował dzieło na dwa fortepiany – będzie to wersja, która zabrzmi w wykonaniu Książek Piano Duo. Sam autor wykonał ją z polskim pianistą i kompozytorem Karolem Tausigiem, później zaś zdecydował się na jej opublikowanie. W 1866 roku w Lipsku dzieło zabrzmiało w wersji ostatecznej jako *Kwintet f-moll* op. 34. To kompozycja mroczna, momentami nawet ponura, pełna gwałtownych emocji. Odzywają się w niej okazjonalnie (tylko w finale) nawiązania do tak lubianej przez Brahmsa muzyki węgierskiej. Jedynym jaśniejszym ogniwem jest *Andante, un poco adagio*, muzyka pełna łagodności i zadumy.

Oskar Łapeta

NFM.WROCLAW.PL

Organizator:

NFM – instytucja kultury miasta Wrocławia współprowadzona przez:

Wrocław miasto spotkań

